

Till: Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
cc: fi.ea.e3@regeringskansliet.se,
mats.e.johansson@regeringskansliet.se
Dnr Fi2020/03418

Yttrande

Jämlikhetskommissionens betänkande

En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46)

Röda Korsets Ungdomsförbund är en aktiv aktör för att stärka livsvillkoren för barn och unga i utsatthet och för att bära ungas röster. Vi delar i flera avseenden betänkandets bild om de utmaningar som vårt samhälle står inför för att de som växer upp här ska få göra det på jämlika villkor. Barn och unga drabbas hårt av de stora skillnaderna i förutsättningar och samhället bör stärka insatserna för att fler ska få de goda livsvillkor som bör prägla ett välfärdssamhälle.

Röda Korsets Ungdomsförbund välkomnar ett reformpaket som stärker livsvillkoren för barn och unga i utsatthet. Vi som röstbärare för och av unga bevakar barn och ungas intressen och kommer att följa hur utredningens förslag behandlas framgent.

Allmän kritik

Röda Korsets Ungdomsförbund är kritiska till att unga inte varit bättre representerade i utredningens referensgrupper och bland remissinstanser. Utredningen berör i stor utsträckning barn och ungas liv. Därför borde barn och unga i större utsträckning få bidra i utredningens processer. Unga under rösträttsåldern har inte heller möjlighet att påverka och göra sin röst höjd genom att rösta i allmänna val, vilket gör det angeläget att de bereds plats i diskussioner och utredningar om hur Sverige bör formas. Det unga civilsamhället finns till hands för dialog. Bestående av självorganiserade unga lyfter och kanaliserar det barn och ungas röster. Vi anser dessutom att utredningen särskilt borde ha inkluderat unga från de grupper som utredningen beskriver vara i störst behov av de insatser som föreslås.

Utredningen borde i större utsträckning ha förhållit sig till de åtaganden som barnkonventionen innebär. Om barnkonventionen ska få en verklig påverkan på lagstiftning så behöver barnrättsperspektiven aktivt lyftas i utredningar och betänkanden. Att betänkandet endast lyfter fyra av konventionens 54 artiklar

ser vi som ett tecken på att barns rättigheter inte har beaktats nog. Exempel på artiklar som borde fått större utrymme är artikel 3 om att barnets bästa ska beaktas i alla beslut som rör barn, artikel 24 om barns rätt till bästa möjliga hälsa, artikel 28 om barns rätt till utbildning samt artikel 30 om barns rätt till sitt språk, sin kultur och sin religion.

För att ge bättre förutsättningar för det civila samhället att förhålla sig till och bidra till de förändringar som utredningen beskriver så hade vi gärna sett att utredningen behandlade civilsamhällets roll i större utsträckning. I civilsamhället finns åtskilliga aktörer som bidrar till att stärka förutsättningarna för dem som drabbas hårdast av ojämlikhet och ojämställdhet. Det finns mycket kunskap och professionalism som utnyttjas suboptimalt om inte offentlig och civil sektor samarbetar. Att inte ta hänsyn till det i utformandet av framtidens politik för jämställdhet och jämlikhet vore en förlust.

Röda Korsets Ungdomsförbund är särskilt kritiska till att finansiera betänkandets förslag genom att sänka Sveriges biståndsbudget. Vi avstyrker förslaget om en sänkt biståndsram från 1 procent till 0,7 procent av BNI. Sverige kan och bör vara en pålitlig aktör i internationellt bistånds- och utvecklingsarbete även framöver. Betänkandet visar på ökade ambitioner för ett mer jämlikt och jämställt samhälle, på samma sätt bör vi ha starka ambitioner om att stärka jämlikhet och jämställdhet i vår värld. I de tider som vi lever i är det mycket angeläget att vi befäster våra humanitära värderingar. Sverige har goda förutsättningar för bidra till en mer human värld och bör göra så.

Skola

Rekommendation: Tillsynen av skolan skärps. Den centrala tillsynsmyndighetens resurser förstärks, varvid särskild hänsyn ska tas till behoven i förskolan. Sanktionsmöjligheterna ses över.

Förslag: Arbetsmiljöverket bör successivt ges ökade resurser för utveckling och intensifiering av tillsynen på arbetsmiljöområdet med fokus på psykosocial arbetsmiljö och på identifiering av riskarbetsplatser. Regeringen bör även uppdra åt den myndighet regeringen finner lämplig att bistå med utveckling av analytiska hjälpmedel i arbetet.

Röda Korsets Ungdomsförbund tillstyrker förslaget om att öka tillsynen av skolan. Vi delar utredningens bild av att det är en angelägen åtgärd som kräver stora resurstillskott men som har potential att upptäcka och åtgärda brister som ger barn och unga en sämre chans till goda resultat och en god tillvaro i skolan. Vi anser dock att förslaget bör utvecklas och i likhet med förslaget för att utveckla arbetsmiljöverkets tillsyn ha ett särskilt fokus på den psykosociala arbetsmiljön. Skolinspektionen bör även säkerställa att diskrimineringslagens krav på aktiva åtgärder efterföljs för att barn och unga med särskild risk för en svår skolgång ska ges adekvata förutsättningar till en

god skolmiljö. Vi anser att det är en nödvändig åtgärd för att de barn och unga som har det svårast ska få en god skolgång i en likvärdig skola.

Rekommendation: Resurserna till skolorna fördelas inom ramen för ett centralt reglerat system på basis av lokala faktorer som elevernas socioekonomiska bakgrund, andelen utlandsfödda elever, bebyggelsestruktur med flera. Skolverkets regionala organisation får säkerställa att det kompensatoriska uppdraget fullgörs på den lokala nivån. Resurstilldelningen ska ta full hänsyn till att de offentliga skolorna har kostnadskrävande uppgifter som de fristående inte har.

Röda Korsets Ungdomsförbund tar inte ställning till vilken huvudman som är bäst lämpad att bedriva skolverksamhet. Däremot så är det viktigt att det offentliga tar det kompensatoriska ansvaret oavsett hur skolan organiseras. Vi anser att Skolverket bör få i uppdrag att utreda hur och om det kompensatoriska ansvaret fullgörs. Om Skolverket kommer fram till att resursfördelningen inte kompenserar för socioekonomiska faktorer eller andra särskilda behov i tillräcklig grad för att ge elever likvärdiga möjligheter till goda resultat så bör åtgärder föreslås. Myndigheten bör utfärda sanktioner där åtgärder inte vidtas inom rimlig tid.

Migration

Förslag: Regeringen bör skyndsamt låta utreda utformning av och nivå på dagersättningen för asylsökande, så att en större del av de basala behoven täcks.

Röda Korsets Ungdomsförbund tillstyrker förslaget. Att dagersättningen inte har höjts sedan 1994 innebär att bidraget inte kan fylla avsedd funktion. Den låga dagpenningen bidrar till att asylsökande sätts i en svår ekonomisk situation som både försämrar förutsättningarna för att etablera ett gott liv här och bidrar till att de riskerar att försätta sig i destruktiva ekonomiska beroenden. Som mottagarland har vi ett ansvar att se till att asylsökande kan leva under goda förhållanden för att inte asylrätten ska hotas.

Förslag: Ändra lagen (2013:156) om samhällsorientering för vissa nyanlända invandrare så att målgruppen för insatsen utökas till att omfatta även asylsökande.

Förslag: För att bättre motivera dem som behöver ta del av utbildning längre än etableringstidens omfattning bör regeringen låta utreda utformningen av ett enkelt och förutsebart studiefinansieringssystem.

Röda Korsets Ungdomsförbund tillstyrker förslagen. Möjligheten att få hjälp att tolka det samhälle som den asylsökande har kommit till underlättar etableringen och stärkta möjligheter till utbildning bidrar till att nyanlända snabbare kan komma i trygg egenförsörjning och bygga ett självständigt liv.

Utbildning innebär också en möjlighet att tillvarata de resurser som nyanlända har med sig i form av kunskaper och erfarenheter. Det ger verktyg till att både bygga långsiktigt hållbara livsförutsättningar och att bidra till det samhälle som man är en del av.

Rekommendation: Ambitionsnivån för SFI behöver höjas. Möjligheterna till ökad digitalisering behöver prioriteras. Staten (Skolverket) bör ombesörja framtagning av standardiserade läromedel i fysisk och digital form. Användningen av dessa läromedel eller likvärdiga ska vara obligatoriska.

Vi välkomnar satsningar på SFI av ovan angivna skäl men har ingen åsikt i frågan om i vilken utsträckning Skolverket ska ha ett monopol på undervisningsmaterial.

Sjukvård och folkhälsa

Förslag: Regeringen bör tillsätta en utredning för att ta fram ett konkret program med verkningfulla åtgärder för att främja goda levnadsvanor framför allt bland unga i alla socioekonomiska grupper. Åtgärder som bör utredas är:

- skatt på ohälsosamma produkter,
- subventioner till hälsosam mat,
- märkning av varor med högt innehåll av ämnen som socker och salt,
- riktade insatser och uppsökande verksamheter för särskilda grupper,
- åtgärder för att främja fysisk aktivitet. Dessa bör bland annat innefatta en översyn av hur stödet till idrotten kan utformas för att i större utsträckning främja rörelse och föreningsliv bland unga från socioekonomiskt svaga hem.

Röda Korsets Ungdomsförbund tillstyrker förslaget om åtgärder för att främja fysisk aktivitet bland unga från socioekonomiskt svaga hem. Idrott och föreningsverksamhet ger goda förutsättningar för en bättre hälsa. Förslaget borde dock expanderas för att inkludera organisering i andra föreningsformer eftersom det stärker ungas skyddsfaktorer, vilket både bidrar till stärkta hälsoeffekter och social mobilitet. Dessutom borde förslaget inkludera även barn.

Vi har inga åsikter gällande ekonomiska incitament för att styra konsumtionen av kost.

Rekommendation: Regionerna bör få ett utökat uppdrag i form av att följa folkhälsoutvecklingen och i samarbete med kommunerna bedriva preventivt arbete inom regionen.

Röda Korsets Ungdomsförbund anser att ett samlat och utvecklat folkhälsoansvar skulle bidra till utjämnade livsvillkor. Att förutsättningarna för en god

hälsa ser olika ut beroende på faktorer som socioekonomisk status är uppenbart. Utsatta områden eller invånargrupper får inte riskera att bli utan viktiga insatser för att ansvarsfördelningen är otydlig. Om vi ska komma tillrätta med skillnaderna i hälsa behövs ett starkt preventivt arbete. Utökade kunskapsunderlag från regionerna skulle möjliggöra för riktade insatser både från offentlig, privat och civil sektor.

Bostäder

Förslag: Bostadsbidraget bör återupprättas som bostadspolitiskt instrument. Detta kräver en resursförstärkning av bostadsbidraget, med sikte på att höja den bidragsgrundande bostadskostnaden och ersättningsgraden. Regeringen bör ge ett tilläggsdirektiv till Utredningen om bostadsbidrag och underhållsstöd – minskad skuldsättning och ökad träffsäkerhet (S 2018:13) med uppdrag att föreslå ett antal alternativa utformningar inom ramen för ett givet resurstillskott.

Röda Korsets Ungdomsförbund tillstyrker förslaget. Den hårda bostadsmarknaden är ett stort hinder för ungas sociala mobilitet. Den bidrar till fastlåsnings effekter där unga inte kan eller vågar lämna föräldrahem eller andra ekonomiska beroenden och flytta närmare jobb eller studier. Det egna boendet är en möjlighet att självständigt utforma sitt liv. För unga som lever i repressiva miljöer är problemet särskilt påtagligt. För många barnfamiljer med låg inkomst, inte minst ensamstående föräldrar, kan bostadsbidraget vara avgörande för att klara av familjens boendekostnader. Bostadsbidraget är därmed en viktig förutsättning för en trygg boendesituation för familjer i socioekonomisk utsatthet.

Förslag: En utredning behöver initieras för att fastställa i vilken utsträckning bostadsbidrag inte godkänns som inkomst bland fastighetsbolagen. Syftet med en sådan utredning bör vara att antingen via lag eller via frivilliga överenskommelser uppnå en situation där bostadsbidraget kan användas för att efterfråga en bostad i högre utsträckning än i dag.

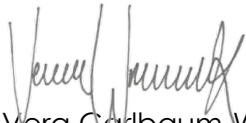
Förslag: Regeringen bör införa en statlig hyresgaranti med Försäkringskassan som ansvarig myndighet.

Röda Korsets Ungdomsförbund tillstyrker förslagen. Vi anser att de skulle innebära att unga i mindre utsträckning diskrimineras på bostadsmarknaden. Unga personer har generellt en mycket lägre inkomst och lever i ensamhushåll i större utsträckning. Det gör att hyresvärdars krav på särskilda inkomstnivåer hos hyresgäster drabbar dem extra hårt. Att en ung hyresgäst betraktas som en ekonomisk risk används som argument för att aktivt välja bort unga. Det är ett särskilt stort problem för unga som dessutom riskerar att diskrimineras av fler anledningar än ålder och inkomst. Liknande problem finns för barnfamiljer i socioekonomisk utsatthet. Det drabbar särskilt ensamstående föräldrar med

erfarenhet av att ha migrerat till Sverige. Dessa familjer löper större risk att hamna i bostadslöshet eller tvingas leva i osäkra boendeförhållanden, med starkt negativa konsekvenser på barns hälsa och utveckling.

Rekommendation: Regeringen bör ge Boverket och Socialstyrelsen i uppdrag att tillsammans med intresserade kommuner pröva och utvärdera ett antal modeller som ger strukturellt hemlösa barnfamiljer rätt till boende.

Röda Korsets Ungdomsförbund oroas av den ökande bostadslösheten bland barnfamiljer i socioekonomiskt utsatta situationer. Detta växande problem drabbar barnen hårdast och kräver åtgärder på lokal och nationell nivå för att barn och unga ska ha jämlika möjligheter i livet. Vi anser att staten bör säkerställa ett tydligare ansvar för att garantera bostadsförsörjning och stöd till ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Staten bör även förtydliga hur principen om barns bästa och barns rätt till en skälig levnadsstandard ska tolkas i relation till det kommunala ansvaret för bostadsförsörjning. De utvärderingar som rekommenderas bör samtliga innehålla konsekvensanalyser ur barnrättsperspektiv utifrån barnkonventionen.

Vera Carlbaum-Wrennmark
Förbundsordförande

Beatrice Amsenius
Generalsekreterare